

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14434106>

XALQARO MUNOSABATLAR VA TILSHUNOSLIKNING KESISHISHI: MADANIYATLARARO MULOQOT ASOSI

Maxamadova Go‘zaloy Elyorbek qizi

Xorijiy filologiya fakulteti Xorijiy til va adabiyoti (ingliz tili) yo‘nalishi, 3-kurs talabasi, Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy Universiteti, Toshkent.

***Annotatsiya:** Ushbu maqola globalizatsiya jarayonida mamlakatlar o‘rtasidagi madaniy muloqot va hamkorlikni mustahkamlashda xalqaro aloqalarning o‘rnini yoritib beradi. Xorijiy tillar va adabiyotlarni o‘rganayotgan mutaxassislar uchun bu soha ahamiyati nafaqat til bilan, balki madaniyat orqali hukumatlararo munosabatlarni rivojlantirish imkoniyatlari bilan ham bog‘liq. Maqolada tilning xalqaro diplomatiya va norasmiy madaniy munosabatlardagi roli, madaniylararo muloqotning ahamiyati va global muammolarni hal etishda mas‘uliyat kabi masalalar muhokama qilinadi. Shuningdek, lingvistika sohasida olingan bilimlarni xalqaro aloqalarda qo‘llash orqali davlatlar o‘rtasida ishonchni yaratish va tinchlikka hissa qo‘shish imkoniyati ta’kidlanadi.*

***Kalit so‘zlar:** xalqaro aloqalar, madaniylararo muloqot, globalizatsiya, madaniy munosabatlar, xalqaro hamkorlik, global muammolar, muloqot.*

THE INTERSECTION OF INTERNATIONAL RELATIONS AND LINGUISTICS: THE FOUNDATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATION

***Annotation:** This article highlights the role of international relations in strengthening intercultural dialogue and cooperation between countries in the process of globalization. For specialists studying foreign languages and literature, the importance of this field is not only linked to language but also to opportunities for developing intergovernmental relations through culture. The article discusses issues such as the role of language in international diplomacy and informal cultural relations, the significance of intercultural communication, and the responsibility of addressing global challenges. Furthermore, it emphasizes the potential for applying knowledge*

gained in linguistics to international relations to build trust between nations and contribute to peace.

Keywords: *international relations, intercultural communication, globalization, cultural relations, international cooperation, global challenges, communication.*

Kirish: Xalqaro aloqalar (XA) — bu mamlakatlar, hukumatlar va boshqa xalqaro aktorlar, masalan, davlatlararo tashkilotlar (masalan, BMT), nodavlat tashkilotlar (NNT), transmilliy korporatsiyalar va shaxslar o‘rtasidagi munosabatlarni o‘rganishga qaratilgan ilmiy yo‘nalish va amaliy sohadir. Hozirgi globalizatsiya jarayonida xalqaro aloqalar sohasining hukumatlararo munosabatlarni shakllantirishdagi ahamiyati ortmoqda. Bu jarayonda til va madaniyat maxsus o‘rin egallaydi. Xorijiy tillar va adabiyotlarni o‘rganayotgan talabalarga, biz madaniylararo muloqotga asoslangan xalqaro aloqalar aspektlarini o‘rganish orqali ushbu sohada hissa qo‘shishimiz mumkin. Edward Said madaniylararo muloqot va Sharq bilan G‘arb o‘rtasidagi munosabatlar bo‘yicha keng qamrovli ishlar qilgan. Uning “Orientalism” asari madaniy tushunish va tilning roli, shuningdek, madaniylararo ziddiyatlarni tahlil qilishda muhim asar hisoblanadi. Homi K. Bhabha esa postkolonializm va madaniylararo muloqotni o‘rganadi. Uning asarlari madaniy “gibridlik” va “chegaralar” kabi mavzularni o‘rganadi va xalqaro aloqalardagi madaniy farqlarni va ularning siyosatda ahamiyatini tahlil qiladi.

Xalqaro aloqalar va lingvistik o‘rtasidagi kesishish eng avvalo diplomatiya, xalqaro tashkilotlar va muzokaralar sohalarida aniq ko‘rinadi. Bu sohalarda samarali muloqot nafaqat ma’lumot almashish uchun, balki ishonch va tushunishni yaratish uchun ham zarur. Til, muloqotning asosiy vositasi sifatida, madaniylararo muloqotning markazida turadi. Lingvistik bilim va madaniyatga bo‘lgan xabardorlik xalqaro aloqalar mutaxassislariga global o‘zaro aloqalarning murakkabliklarini samarali boshqarishga yordam beradi. Joseph Nye “yumshoq kuch” nazariyasining asoschisi sifatida tanilgan. U xalqaro aloqalarda til va madaniyatning o‘rni hamda diplomatiya va xalqaro aloqalarni shakllantirishdagi madaniy muloqotning ahamiyatini tushuntiradi. Uning “Soft Power: The Means to Success in World Politics” asari

madaniyatning xalqaro aloqalardagi ahamiyatini ko'rsatib beradi. Madaniylararo muloqot — bu turli madaniyatlardan bo'lgan odamlar bilan samarali muloqot qila olish qobiliyatidir. Xalqaro aloqalarda bu ko'nikma juda muhim, chunki u diplomatlarga, siyosatchilarga va xalqaro tashkilotlarga siyosiy va iqtisodiy qarorlarni shakllantirishda ta'sir ko'rsatadigan madaniy omillarni tushunishga yordam beradi. Madaniy nozikliklarni, masalan, noverbali muloqotni, ijtimoiy normalarni va tilni ishlatish usullarini tushunish diplomatik tashabbuslarning muvaffaqiyatiga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Lingvistika, ilmiy soha sifatida, til strukturalarini va uning qo'llanilishini tahlil qilish vositalarini taqdim etadi, bu esa madaniylararo muloqot uchun zarurdir. Semantika, pragmatika va diskursni tahlil qilish kabi sohalarni o'rganish xalqaro aloqalar mutaxassislariga xabarlarini aniq talqin qilishda yordam beradi, tushunmovchiliklarni oldini oladi va konstruktiv muloqotni rag'batlantiradi. Bundan tashqari, lingvistik tayyorgarlik mutaxassislariga chet tillarini o'rganishga imkon yaratadi, bu esa boshqa mamlakatlardan kelgan hamkorlar bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqot qilish uchun juda muhimdir.

Muhokama

Lingvistikaning xalqaro aloqalardagi roli faqatgina til o'rganish bilan cheklanmaydi. Bu, tilni turli madaniy kontekstlarda tushunish va talqin qilish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Masalan, so'z yoki iboraning ma'nosi, so'zlovchi va tinglovchining madaniy kelib chiqishiga qarab sezilarli darajada o'zgarishi mumkin. Bir madaniyatda odobli deb hisoblangan bir ibora boshqa madaniyatda beyoq yoki noo'rin deb qaralishi mumkin. Shuning uchun tilni ishlatishning madaniy kontekstini tushunish diplomatlarga va xalqaro aloqalar mutaxassislariga juda muhimdir. Bundan tashqari, xalqaro aloqalar ko'pincha murakkab madaniy dinamikalarni boshqarish qobiliyatiga bog'liq. Masalan, diplomatik muzokaralarda tilning ishlatilishi muzokaralar natijalariga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Malakali muzokarachi tilning lingvistik va madaniy ta'sirlarini tushunib, noto'g'ri tushunishlarni oldini olish va xorijiy hamkorlar bilan yaqin munosabatlarni qurishi kerak. Bu yerda lingvistika va

xalqaro aloqalar integratsiyasi juda muhim bo'ladi, chunki bu mutaxassislarga diplomatiyaga ko'proq bilimli va madaniyatga sezgir nuqtai nazardan yondashish imkonini beradi.

Tavsiyalar:

1. Madaniylararo muloqot bo'yicha ta'limni kuchaytirish: Xalqaro aloqalar dasturlari diplomatlarga va mutaxassislarga turli global kontekstlarda samarali muloqot qilish uchun lingvistik va madaniy tayyorgarlikni o'z ichiga olgan keng qamrovli ta'limni qo'llab-quvvatlashi kerak.

2. Interdisipliner tadqiqotlarni rag'batlantirish: Xalqaro aloqalar va lingvistika o'rtasidagi tadqiqotlarni rag'batlantirish global diplomatiya va xalqaro hamkorlikka qanday ta'sir qilishini o'rganishda foydali ma'lumotlar taqdim etishi mumkin.

3. Diplomatlar uchun til dasturlarini ishlab chiqish: Xalqaro tashkilotlar va hukumatlar diplomatlarga samarali muloqot qilish uchun ko'p tillarni o'rganishga zarur bo'lgan ko'nikmalarni taqdim etadigan til o'qitish dasturlariga sarmoya kiritishlari kerak.

Xulosa

Xalqaro aloqalar va lingvistika o'rtasidagi kesishish madaniylararo muloqotning global masalalarni hal qilishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Til strukturalarini, madaniy nozikliklarni va muloqotning murakkabliklarini tushunish orqali xalqaro aloqalar mutaxassislari davlatlar o'rtasida mustahkamroq, samarali hamkorlikni rivojlantirishlari mumkin. Shunday qilib, lingvistika diplomatiya uchun poydevor vazifasini o'taydi, samarali muloqotni ta'minlaydi va xalqaro hamkorlikni mustahkamlaydi. Lingvistikaning xalqaro aloqalar sohasiga integratsiyasi diplomatiya amaliyotini boyitadi va global sahnada murakkabliklarni boshqarishda yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Nye, J. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. PublicAffairs.

Nye, J. (2011). *The Future of Power*. PublicAffairs.

Said, E. (1978). *Orientalism*. Pantheon Books.

Bhabha, H. K. (1994). *The Location of Culture*. Routledge.

International Organization.